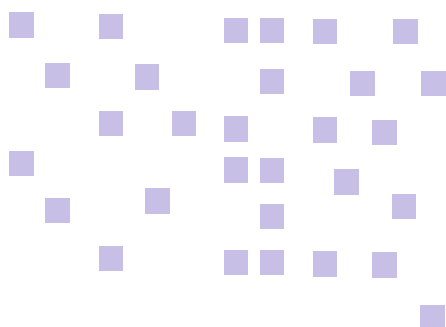

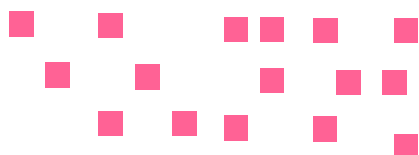
UKRAINA

GRUPA SPOŁECZNA

**Sytuacja osób wewnątrznie
przesiedlonych w Ukrainie**

**DPU-WIKP-424/727/2025
19.12.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji osób wewnętrźnie przesiedlonych na Ukrainie.

INFORMACJE PODSTAWOWE

Według danych Ministerstwa Polityki Socjalnej Ukrainy, aktualizowanych 27 listopada 2025 r., liczba zarejestrowanych oficjalnie osób wewnętrźnie przesiedlonych w Ukrainie wynosi 4,5 mln osób, spośród nich dzieci stanowią 836 533 osób (18%), a kobiety ponad 2,7 mln (prawie 60%).^[1]

Według informacji Międzynarodowej Organizacji ds. Migracji IOM z początków października 2025 r., w Ukrainie przebywało ok. 3 694 000 osób wewnętrźnie przesiedlonych/uchodźców wewnętrznych (Internally Displaced People, IDPs) i 4 534 000 osób, które powróciły na tereny kontrolowane przez władze ukraińskie.^[2]

Między kwietniem 2024 r. i lutym 2025 r. odsetek uchodźców wewnętrznych (w całej populacji) w Ukrainie wzrósł z 10,7% do 11,9 %.^[3]

Większość uchodźców wewnętrznych przesiedliła się ze swoich stałych miejsc zamieszkania na terenach Ukrainy, gdzie toczą się lub miały miejsce działania wojenne i/lub są one obecnie okupowane przez siły rosyjskie (obecnie ponad połowa pochodzi z regionów częściowo lub całkowicie okupowanych przez Rosję^[4]) do najbliższych, sąsiednich rejonów.^[5] Prawie 1/3 wszystkich IDPsów (1 mln 274 tys. osób) przesiedliła się do innych miejscowości leżących wzdłuż czy w pobliżu linii frontu.^[6]

Kolejne największe grupy przesiedliły się do sąsiednich, ale nie leżących wzdłuż linii frontu regionów Ukrainy, czyli do obwodu dnipropietrowskiego, gdzie zanotowano, według ostatnich danych, największą liczbę - 557 tys. IDPsów, tj. 15% wszystkich odnotowanych IDPsów, następnie do obwodu charkowskiego (415 tys. IDPsów, tj.

¹ Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України DP IOC, Внутрішньо переміщені особи, 27.11.2025, <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo>

² International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

³ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

⁴ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

⁵ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnrrp-2025>

⁶ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

11%) i do centrum tj. do stolicy Kijowa (348 tys. IDPsów, tj. 9%) oraz do obwodu kijowskiego (324 tys. IDPsów, tj. 9%).^[7]

Obecnie największy odsetek (28%) wśród wszystkich osób wewnętrznie przesiedlonych na Ukrainie stanowią uchodźcy z obwodu donieckiego, i w większości przenieśli się oni do obwodu dnipropietrowskiego (306 tys.) i Kijowa (109 tys.) oraz ob. kijowskiego (96 tys.).^[8] Następnymi największymi grupami są IDPs pochodzący z ob. charkowskiego (17%), chersońskiego (12%), zaporoskiego (11%) i ługańskiego (7%).^[9]

Jeśli chodzi o obwody, które przyjęły największe grupy uchodźców wewnętrznych to należące do Ukrainy centralnej: obwód odeski - 221 tys. osób i obwód połtawski - 168 tys. osób. Zaraz po nich plasuje się leżący w zachodniej Ukrainie obwód lwowski, w którym przebywa obecnie 152 tys. osób wewnętrznie przesiedlonych.^[10]

I kolejno według największej liczby IDPsów można wymienić takie obwody Ukrainy jak: mikołajowski (centrum) - 139 tys., czerkaski (centrum) - 128 tys., winnicki (zachód) - 122 tys. osób, sumski (wschód i centrum) - 98 tys. osób, iwano-frankiński (zachód) - 93 tys., kirowohradzki (centrum) - 84 tys., chmielnicki (zachód) - 80 tys., żytomierski (zachód) - 74 tys., tarnopolski (zachód) - 67 tys., czernichowski (centrum) - 65 tys., zakarpaci (zachód) - 62 tys., czerniowiecki (zachód) i rówieński (zachód) - po 50 tys. oraz wołyński 40 tys. osób.^[11]

Ok 44% przesiedleńców osiedliła się w rejonach miejskich, zaś 29% z nich w małych miasteczkach i na wsiach.^[12] Część z nich powróciła (kilka procent, i są to często osoby starsze lub z niepełnosprawnościami) do swoich miejsc zamieszkania, gdzie czasem mogą odnaleźć nowe możliwości, jak i muszą się też często mierzyć ze sporymi wyzwaniem, tj. zniszczonymi domami, brakiem usług. Potrzebują schronienia, jedzenia i dostępu do usług.^{[13][14]}

Ponadto zauważalna jest zależność między dostępem osoby przesiedlonej wewnętrznie do środków utrzymania i rodzajem/wzorem przesiedlania się, tzn. więcej osób żyjących poniżej minimum socjalnego przesiedla się w obrębie swojego regionu pochodzenia niż osób żyjących na wyższym poziomie socjalnym. Co raz większą grupą przesiedleńców pochodzących z terenów okupowanych są osoby

⁷ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

⁸ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

⁹ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹⁰ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹¹ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹² United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹³ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹⁴ Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR, Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 June - 30 November 2025, <https://ukraine.ohchr.org/en/Report-on-the-Human-Rights-Situation-in-Ukraine-1-June-30-November-2025>

w starszym wieku (głównie dwie grupy: w wieku ponad 46 lat i ponad 60 lat). Można dodać, że prawie połowa osób z terenów okupowanych osiedla się w dużych miastach i na ich przedmieściach. ^[15]

Według IOM, 366 tys. osób, które powróciły do kraju, tj. Ukrainy z zagranicy, przebywa jako osoby wewnętrznie przesiedlone, głównie w Kijowie (12%), obwodzie dniepropietrowskim (11%), odeskim (10%), charkowskim (9%) i kijowskim (9%). Są to uchodźcy pochodzący przede wszystkim z obwodu charkowskiego, donieckiego, chersońskiego, zaporoskiego i dniepropietrowskiego. ^[16]

GRUPY WRAŻLIWE

Do grup wrażliwych wśród osób wewnętrznie przesiedlonych w Ukrainie zalicza się obecnie głównie osoby starsze (po ukończeniu 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami, osoby chronicznie chore i osierocone dzieci. Ponadto na brak środków utrzymania i pomocy narażone są samotne kobiety i matki wychowujące dzieci bez pomocy ojca. Są one również dodatkowo narażone na przemoc z powodu płci. I wg dostępnych źródeł wiele z nich jest ofiarami przemocy seksualnej i uwarunkowanej płcią. ^{[17][18][19]}

Jak wynika z dostępnych danych, większość uchodźców wewnętrznych (90%) mieszkało/prowadziło gospodarstwo domowe składające się tylko z osób wewnętrznie przesiedlonych; 58% spośród nich stanowią kobiety, 42% mężczyźni. Ponadto 31% z nich posiada wśród swoich członków rodziny osobę z niepełnosprawnością, 46% - osobę chronicznie chorą, 51% osobę starszą w wieku ponad 60 lat, 33% - dziecko w wieku od 6 do 17 lat, 11% - dziecko w wieku 1-5 lat, 1% - dzieci przed ukończeniem roku życia, 9% - osobę wewnętrznie przesiedloną w latach 2014-2021 z uregulowanym statusem lub nie. Możliwa jest też kumulacja kilku rodzajów wspomnianych grup wrażliwych w jednej/tej samej rodzinie przesiedleńczej. ^[20]

Większość osób należących do grup wrażliwych zamieszkuje głównie ww. miejsca/punkty zbiorowego zamieszkania i pozostaje niemal w 100% uzależniona od pomocy państwowej i organizacji pozarządowych oraz międzynarodowych. ^[21]

¹⁵ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹⁶ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹⁷ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹⁸ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 19, 01.2025, <https://reliefweb.int/report/ukraine/iom-ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-19-january-2025>

¹⁹ Socportal.info, От Запорож्या до Львова: как работают Центры помощи спасенным, 30.04.2024, <https://socportal.info/ru/news/ot-zaporozhya-do-lvova-kak-rabotaiut-tcentry-pomoshchi-spasennym/>

²⁰ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

²¹ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 19, 01.2025, <https://reliefweb.int/report/ukraine/iom-ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-19-january-2025>

Połowa rodzin IDPsów mieszkających w miejscach zbiorowego zamieszkania posiada jako przynajmniej jednego członka rodziny - osobę starszą i/lub z niepełnosprawnościami. Najwięcej osób starszych, tj. po 60 rok życia zanotowano obecnie w ob. dniepropietrowskim i charkowskim. Ponadto 64% mieszkańców centrów zbiorowego mieszkania stanowią kobiety, które są opiekunkami tych osób i dzieci. Głównymi opiekunami w przypadku 96% tzw. rodzin niepełnych były kobiety.^[22]

Źródła podkreślają również zły stan psychiczny generalnie większości osób wewnątrznie przesiedlonych oraz pozostałych mieszkańców Ukrainy. W regionach powstają centra pomocy psychologicznej, ale cały czas jest ich za mało, brakuje również wykształconych specjalistów w tej dziedzinie.^{[23] [24]}

STATUS PRAWNY GRUPY SPOŁECZNEJ: PRAWO I PRAKTYKA

AKTY PRAWNE REGULUJĄCE STATUS WEWNĘTRZNYCH PRZESIEDLEŃCÓW

Najważniejszym ukraińskim aktem prawnym dot. praw i wolności osób wewnątrznie przesiedlonych pozostaje ukraińska ustawa „o zapewnieniu praw i wolności osobom wewnątrznie przesiedlonym”, w redakcji z 5 marca 2025 r., która została podpisana przez ówczesnego prezydenta P. Poroszenkę 20 października 2014 r.^[25]

Po rozpoczęciu przez Rosję pełnoskalowej inwazji na Ukrainę (24.02.2022 r.) i ogłoszeniu stanu wojennego przez prezydenta Ukrainy W. Zełenskigo, władze ukraińskie przyjęły następujące uchwały/rozporządzenia w ramach systemu wsparcia społecznego, skierowanego również do osób wewnątrznie przesiedlonych:

- uchwała rady ministrów Ukrainy nr 162 z dnia 26.02.2022 r. „w sprawie określenia możliwości wypłaty oraz dostarczania emerytur i zasiłków finansowych w okresie stanu wojennego” (z późniejszymi zmianami), która przewiduje alternatywne metody wypłaty emerytur i zasiłków finansowych w okresie stanu wojennego w przypadku awarii systemu bankowego, a także dla osób wewnątrznie przesiedlonych otrzymujących emerytury za pośrednictwem poczty;

- uchwała rady ministrów Ukrainy nr 214 z dnia 07.03.2022 r. nt. „udzielania państwowej pomocy społecznej i świadczeń w okresie stanu wojennego” (z późn. zm.), której najważniejsze postanowienia mówią o tym, że w okresie stanu wojennego wypłata przyznanych świadczeń socjalnych i zasiłków nie może być

²² United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

²³ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 19, 01.2025, <https://reliefweb.int/report/ukraine/iom-ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-19-january-2025>

²⁴ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

²⁵ Zakon.rada.gov.ua, Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, 5.03.2025, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

zawieszona i będzie wypłacana przez cały okres stanu wojennego, i miesiąc po jego zakończeniu;

- uchwała rady ministrów Ukrainy nr 332 z dnia 20.03.2022 r. (z późn. zm.), na mocy której władze wprowadziły wypłaty zasiłków mieszkaniowych dla osób wewnętrźnie przesiedlonych (jednolity dodatek mieszkaniowy dla IDP), zgodnie z procedurą przyznawania zasiłków mieszkaniowych osobom wewnętrźnie przesiedlonym, zatwierdzoną przez ww. uchwałę. ^[26] ^[27]

Ponadto przyjęto postanowienie/zasadę, że rodziny osób wewnętrźnie przesiedlonych o niskich dochodach, w tym rodziny wielodzietne są chronione i jest im udzielana pomoc zgodnie z ukraińską ustawą „o państwowej pomocy społecznej dla rodzin o niskich dochodach” z 1.06.2000 r. (z ostatnimi zmianami z 8.07.2019 r.) ^[28] ^[29]

Rząd wprowadził również uproszczenia do programu subsydiowania mieszkań, tak aby mógł być on bardziej dostępny dla osób wewnętrźnie przesiedlonych. W opinii ukraińskiego Ministerstwa Polityki Socjalnej, program ten pozostaje ważnym mechanizmem zapewniającym ochronę socjalną ludności podczas płacenia za usługi mieszkaniowe i komunalne. Rekompensuje rodzinom uchodźczym część ich kosztów mieszkaniowych i użytkowych (za usługi komunalne). ^[30]

We wrześniu 2023 r. władze przyjęły postanowienia o podstawowych standardach zamieszkania dla osób wewnętrźnie przesiedlonych (głównie w punktach zbiorowego zamieszkania). ^[31]

Od 10 maja 2023 r. działa program „eRestoration”, który daje możliwość otrzymania rekompensaty czy pomocy finansowej (do 200 000 UAH) na remont uszkodzonych przez wojnę mieszkań. Niemniej jednak osobom, których domy zostały zniszczone na terytoriach, które są okupowane przez FR, trudno uzyskać tę pomoc, bo często nie ma jak sprawdzić stanu mieszkania, itd. ^[32]

Pod koniec sierpnia 2024 r. ówczesne Ministerstwo ds. Reintegracji Tymczasowo Okupowanych Terytoriów Ukrainy przedstawiło Strategię Mieszkaniową dla Osób Wewnętrźnie Przesiedlonych na okres do 2027 r. ^[33]

²⁶ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщені особи, 2025, <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

²⁷ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Нормативна база, 2025, <https://www.msp.gov.ua/content/normativna--baza.html>

²⁸ Kodeksy.com.ua, О государственной социальной помощи малообеспеченным семьям, 01.06.2000, https://kodeksy.com.ua/ka/o_gosudarstvennoj_socialnoj_pomoshhi_maloobespechennym_semjam/zp.htm

²⁹ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Нормативна база, 2025, <https://www.msp.gov.ua/content/normativna--baza.html>

³⁰ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Нормативна база, 2025, <https://www.msp.gov.ua/content/normativna--baza.html>

³¹ Kyivindependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

³² Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

³³ Tribun.com.ua, Україна представила Стратегію забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб до 2027 року, 30.08.2024, <https://tribun.com.ua/uk/113921-ukraina-predstavila-strategiju-zabezpechennja-zhitlom-vnutrishnjo-peremishchenix-osib-do-2027-roku>

Rada Najwyższa Ukrainy przyjęła w listopadzie 2024 r. ustawę o przeprowadzeniu inwentaryzacji wszystkich nieruchomości, które będą wynajęte (po przeprowadzeniu niezbędnych napraw) po obniżonej stawce osobom wewnętrźnie przesiedlonym. ^[34]

Jak wynika z danych Polityki Socjalnej, Rodziny i Jedności Ukrainy (informacje z 27 stycznia 2025 r.), „zasiłek na utrzymanie dla osób wewnętrźnie przesiedlonych” otrzymało w 2024 r. - 1,2 mln osób wewnętrźnie przesiedlonych, a całkowity koszt tej pomocy wyniósł 38,5 mld UAH. ^[35]

PRAWA OSÓB WEWNĘTRZNIE PRZESIEDLONYCH

REJESTRACJA IDPSÓW

Jak wynika z ogólnie dostępnych źródeł, niektóre społeczności lokalne, tj. działające na ich terenie urzędy administracji państwowej oraz tzw. ośrodki świadczenia usług administracyjnych (TsNAP) zaczęły rejestrować osoby wewnętrźnie przesiedlone wkrótce po rozpoczęciu inwazji rosyjskiej i napływie uchodźców. Stworzony system spisowy był wówczas wykorzystywany przez władze lokalne również do ewidencjonowania pomocy humanitarnej (żywność, środki higieny osobistej, odzież, obuwie) udzielanej przesiedleńcom. ^[36]

W połowie marca 2022 r. władze wprowadziły zmiany w zasadach rejestracji i wydawaniu zaświadczeń o rejestracji osoby wewnętrźnie przesiedlonej. Według nich, za osoby wewnętrźnie przesiedlone są uznawani przesiedleńcy z regionów, w których od 24 lutego 2022 r. toczą się aktywne działania wojenne. Ustalona została również oficjalna lista takich regionów, która co jakiś czas jest uaktualniana. ^[37]

MOŻLIWOŚCI OSIEDLENIA SIĘ I DOSTĘP DO MIESZKAŃ

Instytucją odpowiedzialną za udzielanie pomocy osobom wewnętrźnie przesiedlonym pozostaje głównie ukraińskie Ministerstwo Polityki Socjalnej i jego regionalne oddziały w całym kraju. ^[38] Od lipca 2025 r., kiedy w jego skład włączone zostało Ministerstwo Jedności Narodowej (wcześniej Ministerstwo Reintegracji Tymczasowo Okupowanych Terytoriów Ukrainy) nosi nazwę: Ministerstwa Polityki Socjalnej, Rodziny i Jedności Ukrainy. ^[39] W ewakuację i dostarczanie pomocy

³⁴ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

³⁵ Ukrinform.ua, У 2024 році допомогу на проживання отримували 1,2 млн внутрішньо переміщених осіб, загальний бюджет якої становив 38,5 млрд грн, 27.01.2025, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3953171-na-pidtrimku-pereselenciv-torik-vidilili-385-milarda-zolnovic.html>

³⁶ UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

³⁷ UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

³⁸ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщені особи, 2025, <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

³⁹ Судебно-юридическая газета В Украине, Правительство переименовало Минсоцполитики и присоединило к нему Министерство нацединства, 21.07.2025, <https://sud.ua/ru/news/ukraine/336479-pravitelstvo-pereimenovalo-minsotspolitiki-i-prisoedinilo-k-nemu-ministerstvo-natsedinstva>

humanitarnej i socjalnej IDPsom zaangażowane jest również Ministerstwo Rozwoju Społecznego i Regionalnego Ukrainy.^[40]

Miejsca zamieszkania dla ewakuowanych osób przesiedlonych zapewniają władze lokalne, organizacje pozarządowe i wolontariusze w danych społecznościach goszczących.^[41]

Spośród wspomnianych ponad 3,6 mln osób wewnątrznie przesiedlonych na Ukrainie, wg danych agend ONZ, 79 tys. mieszka w 1800 zbiorowych punktach zamieszkania/schroniskach, które znajdują się głównie w zachodniej i centralnej Ukrainie, (umiejscowione są w 23 rejonach Ukrainy i mieście stołecznym Kijowie) i są oni zaliczani do tzw. grup wrażliwych. Często w punktach tych nie ma odpowiednich warunków do zamieszkania, (dla tak dużych grup ludzi i z takimi potrzebami), ograniczony jest dostęp do usług socjalnych i osoby te pozostają też w dużej mierze uzależnione od pomocy humanitarnej. Wiele z tych miejsc zostało zbudowanych jako akademiki/internaty, szkoły czy ośrodki zdrowia (czasem są to domy modułowe) i nie posiada warunków do dłuższego przebywania w nich tak dużych grup ludzi. Brakuje w nich całego zaplecza sanitarnego.^{[42] [43]}

W niektórych regionach Ukrainy powstały również tzw. miasteczka modułowe, dzięki współpracy władz samorządowych z lokalnymi i międzynarodowymi organizacjami. Zakwaterowanie w nich jest bezpłatne dla osób wewnątrznie przesiedlonych, rachunki za media opłaca miasto. Mimo, że niektórzy przesiedleńcy mieszkają w nich ponad 2 lata, są to jednak rozwiązania tymczasowe, nie nadające się do długotrwałego zamieszkania.^[44]

Niemniej jednak warunki zamieszkania w tego typu punktach/miejscach różnią się w zależności od regionu. Wg Ministerstwa Jedności Narodowej (Reintegracji Tymczasowo Okupowanych Terytoriów Ukrainy), warunki zamieszkania w 38,6% miejscach zbiorowego zamieszkania zostały poprawione i spełniają podstawowe standardy, jakie wprowadziły władze ukraińskie na mocy swojego rozporządzenia z 2023 r. Proces poprawy warunków trwał do końca 2024 r.^[45] Jak wynika z dostępnych, nowszych źródeł, proces ten odbywa się nadal, ale sytuacja zmienia się bardzo powoli, wynika to również z dużego przepełnienia tych miejsc oraz braku infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami czy w podeszłym wieku.^[46]

Wg danych ww. ministerstwa z 2024 r., państwo ukraińskie zapewniło tymczasowe miejsca zamieszkania (bezpośrednio po ewakuacji) dla 54 610 osób wewnątrznie przesiedlonych i nadal ponad 22 tys. miejsc było wolnych/niezasiedlonych, z tym że

⁴⁰ Ministerstwo Rozwoju Społecznego Ukrainy, Про Міністерство, 2025, <https://mindev.gov.ua/pro-nas/pro-ministerstvo>

⁴¹ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁴² United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

⁴³ UN Refugee Agency (the) UNHCR, Ukraine emergency: Three years one, 2025 update, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/114594>

⁴⁴ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁴⁵ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁴⁶ Telegraf.com.ua, Люди в черзі на житло: як літні та маломобільні переселенці залишаються без підтримки, 10.09.2025, <https://news.telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2025-09-10/5920328-lyudi-v-cherzi-na-zhitlo-yak-litni-ta-malomobilni-pereselentsi-zalishayutsya-bez-pidtrimki>

były to miejsca przeznaczone na czasowe (raczej krótkoterminowe) zamieszkanie, ponadto wielu IDPsów po ewakuacji nie szukało pomocy w osiedleniu/znalezieniu miejsca zamieszkania w instytucjach państwowych. Najwięcej wolnych miejsc ma być w małych miejscowościach czy w rejonach wiejskich, gdzie brakuje miejsc pracy i infrastruktury społecznej (szkół, przychodni itd.), gdyż uchodźcy wewnętrzni niechętnie osiedlają się w nich lub w ogóle nie wybierają takich miejsc.^[47]

Z kolei wg projektu realizowanego przez ukraińskie Ministerstwo Transformacji Cyfrowej, Kancelarię Prezydenta Ukrainy i Koleje Ukraińskie o nazwie „Tam, gdzie na was czekają” (ukr. ТАМ, ДЕ БАЄ ЧЕКАЮТЬ), miejsc tymczasowego zamieszkania (bezpośrednio po ewakuacji czy wyjeździe z terenów okupowanych) pozostaje zajętych 1 226 497 osób i wolnych ponad 10 tys. Na portalu internetowym (za znacznikiem Kancelarii Prezydenta Ukrainy) można znaleźć interaktywną mapę, która pokazuje w jakim regionie ile jest wolnych tego typu miejsc: <https://booking.help.gov.ua/>. Poza tym projektem, działa również wiele podobnych inicjatyw państwowych i prywatnych, dzięki którym można znaleźć miejsce zamieszkania.^{[48] [49] [50]}

Wg nowszych danych ONZ z kwietnia 2025 r., 46 tys. IDPsów miało mieszkać w 700 tymczasowych miejscach zamieszkania (3/4 z nich znajdowało się w 2 najwyższych strefach zagrożenia bezpieczeństwa na poziomie 4/ekstremalnym i 5/katastrofalnym) i wg agend ONZ, wsparcie dla nich jest jednym z priorytetów pomocy międzynarodowej.^[51]

Z kolei wg ukraińskich źródeł pozarządowych, na koniec grudnia 2024 r. w kolejce do otrzymania tymczasowego miejsca zamieszkania (chodzi o miejsca dostępne na rok i dłużej, i tzw. mieszkania socjalne) czekało ponad 23 tys. osób wewnętrznie przesiedlonych. Wg danych Ministerstwa Rozwoju, takie zakwaterowanie w latach 2022-2024 miało otrzymać 4 236 osób. Trudno też ocenić ilu dokładnie IDPsów potrzebuje miejsca zamieszkania, gdyż nie ma jednolitego/jednego systemu rejestracji osób potrzebujących mieszkania i tak np. wg Ministerstwa Polityki Socjalnej, od stycznia 2022 r. do sierpnia 2025 r. do bazy ministerstwa wpłynęło 528 857 wniosków od osób wewnętrznie przesiedlonych potrzebujących mieszkania.^[52]

Ukraińskie władze nadal opracowują państwową strategię budowy bardziej trwałych (na dłuższy czas) mieszkań dla przesiedleńców wewnętrznych. Władze lokalne w niektórych regionach (Lwów, Kijów) wdrażają z własnej inicjatywy takie projekty, często finansowane przez międzynarodowych darczyńców, ale nie ma jak na razie, wg ekspertów, koordynacji między nimi, aby też dzielić się najlepszymi

⁴⁷ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁴⁸ Help.gov.ua, ТАМ, ДЕ БАЄ ЧЕКАЮТЬ, aktualizacja z 12.2025, <https://booking.help.gov.ua/>

⁴⁹ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁵⁰ Svoi.city, Житло для ВПО. Розповідаємо, де переселенці можуть знайти тимчасовий прихисток, 18.04.2024, <https://svoi.city/articles/355069/zhitlo-dlya-vpo-rozpovidayemo-de-pereselenci-mozhut-znaiti-timchasovij-prihistok>

⁵¹ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, WITH RE-PRIORITIZATION APRIL 2025, <https://www.unocha.org/attachments/908df0ba-2eb4-4e05-8590-35b206630802/Ukraine%20HNRP%202025%20Humanitarian%20Needs%20and%20Response%20Plan%20EN.pdf>

⁵² Radio Svoboda, Замість дому – ліжко за шторкою. Як держава забезпечує переселенців житлом? 27.09.2025, <https://www.radiosvoboda.org/a/zhytlo-vpo-derzhava-problemy/33541413.html>

rozwiązaniemi.^[53] Jednym z przykładów takich projektów jest np. zbudowane pod Kijowem tzw. „Miasteczko Hansena” (nazwa pochodzi od nazwiska amerykańskiego biznesmena Della Loya Hansena, który finansuje fundację dobroczynną „Misja Hansena w Ukrainie”) składające się obecnie z 5 części, w których znajdują się domy i mieszkania dla osób wewnątrznie przesiedlonych oraz tych, które ucierpiały z powodu zbrodni wojennych wojsk rosyjskich. Obecnie w miasteczku mieszka bez kosztowo/za darmo 1640 osób. Na jego terenie działa również szkoła, przedszkole i przychodnia.^[54]

Aby poprawić sytuację mieszkaniową, władze mogą rekompensować opłaty za media/usługi komunalne właścicielom, którzy goszczą uchodźców wewnętrznych za darmo. Opracowały też mechanizm dopłat do wynajmu mieszkań, tak aby uchodźcy wewnętrzni płacili za wynajem nie więcej niż 20-30% dochodu całej rodziny.^[55] Tak osoby wewnątrznie przesiedlone, które zostały zmuszone do zmiany miejsca zamieszkania i potrzebują wsparcia w opłacaniu usług mieszkaniowych i komunalnych, mają możliwość uzyskania „dodatku mieszkaniowego” na ogólnych warunkach. Mogą się o niego ubiegać rodziny, w których opłaty za usługi mieszkaniowe i komunalne przekraczają obowiązującą (ustaloną) dla nich kwotę. Wysokość „dodatku mieszkaniowego” jest obliczana indywidualnie dla każdego gospodarstwa domowego. Zależy ona bezpośrednio od dochodów rodziny: im niższe dochody, tym większą część wydatków finansuje państwo.^[56]

Kolejnym narzędziem wsparcia ze strony państwa (od końca stycznia 2025 r.) jest tzw. „dotacja na wynajem mieszkania dla osób wewnątrznie przesiedlonych” (wielkość dotacji jest ustalana indywidualnie), których mieszkanie zostało zniszczone lub uszkodzone albo wyjechały one z obszaru przyfrontowego lub tymczasowo okupowanego i nie posiadają innego mieszkania na terenach kontrolowanych przez Kijów i bezpiecznych Ukrainy, a także nie otrzymują pomocy rządowej na utrzymanie i/lub nie mieszkają w lokalu, którego właścicielowi państwo już rekompensuje koszty tymczasowego zakwaterowania osób wewnątrznie przesiedlonych w ramach programu „Schronienie”. Ponadto z „dotacji na wynajem...” mogą skorzystać również właściciele mieszkań wynajmowanych przez IDPów, głównie w postaci zwrotu podatku.^{[57][58]}

Są plany rozszerzania istniejących już programów, żeby ułatwić osobom wewnątrznie przesiedlonym dostęp do mieszkań. Do tej pory stosunkowo niewiele osób mogło skorzystać np. z programu „eDom”, ponieważ pierwszy wkład był zbyt duży dla nich.

⁵³ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁵⁴ MInisterstwo Polityki Socjalnej, Соціальне містечко Хансена: під Києвом відкрилось нове житло для ВПО та постраждалих від російських воєнних злочинів, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/sotsialne-mistechko-khansena-pid-kyjevom-vidkrylos-nove-zhytlo-dlya-vpo-ta-postrazhdalikh-vid-rosiyskykh-voyennykh-zlochyniv>

⁵⁵ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁵⁶ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщеним особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>

⁵⁷ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщеним особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>

⁵⁸ Головне управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області (PFU), СУБСИДІЯ НА ОРЕНДУ ЖИТЛА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ, 28.01.2025, <https://www.pfu.gov.ua/kr/431834-subsydiya-na-orendu-zhytla-dlya-vnutrishno-peremishchenih-osib/>

Pomysłodawcy chcieliby, żeby ludzie mogli wykorzystać pieniądze z odszkodowania za zniszczony dom na opłacenie pierwszego wkładu przy kupowaniu nowego.^[59]

Jak podało Ministerstwo Rozwoju Społecznego i Regionalnego, od 1 grudnia 2025 r. osoby wewnętrznie przesiedlone z terenów okupowanych, które dodatkowo posiadają tzw. status uczestnika działań wojennych lub osoby z niepełnosprawnością z powodu wojny, mogą składać wnioski (elektronicznie przez portal Dia.ua) o przyznanie voucheru/kuponu mieszkaniowego w wysokości 2 mln UAH. Pozwala on na zakup mieszkania lub domu albo zainwestowanie w ich budowę. Kupon można też wykorzystać na pierwszą wpłatę lub spłatę raty kredytu hipotecznego.^{[60] [61]}

Jak twierdzi autorka artykułu prasowego, opracowanego również na podstawie źródeł ukraińskich, większość rodzin uchodźców wewnętrznych usamodzielniała się. Wynajmują prywatnie lub kupują mieszkania, stare domy na wsiach w bezpieczniejszych regionach. Są przypadki, kiedy właściciele udostępniają swoje domy bezpłatnie, prosząc jedynie o opłacanie mediów. Wspierają najemców podstawowymi produktami. Np. była uchodźczyni wewnętrzna z Krymu Julia Dudyszewa, (opuściła Krym w 2014 r.) uruchomiła projekt o nazwie „Komfort dla przesiedleńców”, ramach którego przekształca stare wiejskie domy w ob. czernichowskim w przytulne siedziby.^{[62] [63]}

Z drugiej strony brak możliwości znalezienia stałego/bardziej trwałego miejsca zamieszkania zmusza wiele osób wewnętrznie przesiedlonych do wynajmowania mieszkań, co pochłania znaczną część ich dochodów. Niektórzy właściciele nieruchomości niechętnie wynajmują mieszkania uchodźcom wewnętrznym, obawiając się, że mogą oni wkrótce wrócić do domu lub nie będą w stanie płacić regularnie za wynajem.^[64]

Wynajem mieszkania bywa często zbyt drogi dla osób starszych. Wg badań ukraińskich organizacji pozarządowych, obecnie 22% osób, które nocują na ulicach lub w schroniskach to uchodźcy wewnętrzni, 9% z nich jako przyczynę bezdomności wskazało zniszczony dom lub mieszkanie (po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji przez Rosję w 2022 r.)^{[65] [66]}

⁵⁹ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁶⁰ Ministerstwo Rozwoju Społecznego i Regionalnego, Житлові ваучери для ВПО з тимчасово окупованих територій: все, що потрібно знати про програму, 28.11.2025, <https://mindev.gov.ua/news/zhytlovi-vauchery-dlia-vpo-z-tymchasovo-okupovanykh-terytorii-vse-shcho-potribno-znati-pro-prohramu>

⁶¹ Ministerstwo Polityki Socjalnej, Житлові ваучери для внутрішньо переміщених осіб з TOT: 2 млн грн від держави на придбання нової домівки, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/zhytlovi-vauchery-dlya-vnutrishno-peremishchenykh-osib-z-tot-2-mln-hrn-vid-derzhavy-na-prydbannya-novoyi-domivky>

⁶² Pravda.com.ua, Створює затишок практично з нічого: як дівчина з Криму допомагає ВПО облаштувати старі будинки на Чернігівщині, 19.06.2024, <https://life.pravda.com.ua/society/stvoryuye-zatishok-praktichno-z-nichogo-yak-divchina-z-krimu-dopomagaie-vpo-oblashtuvati-stari-budinki-na-cherhivshchyni-302180/>

⁶³ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁶⁴ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁶⁵ Depaul.org.ua, Depaul Україна провели перше масштабне дослідження бездомності: 22% бездомних – вимушені переселенці, 2024, <https://depaul.org.ua/news/homelessness-in-ukraine/>

⁶⁶ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

SYTUACJA EKONOMICZNA, MOŻLIWOŚĆ ZATRUDNIENIA I UTRZYMANIA SIĘ

Jeśli chodzi o pomoc finansową zapewnianą przez państwo, to każda dorosła osoba wewnątrznie przesiedlona, (która została zarejestrowana jako IDP przez lokalne władze) otrzymywała/otrzymuje „zasiłek na utrzymanie dla osób wewnątrznie przesiedlonych”. Jest on tymczasowy i przysługuje obywatelom, którzy najbardziej go potrzebują. Pomoc jest przyznawana na okres 6 miesięcy rodzinie, która po raz pierwszy zwróciła się o przyznanie ww. zasiłku. Wypłacana jest co miesiąc jednemu z członków rodziny (upoważnionej osobie) w przeliczeniu na każdego członka rodziny: dla osób niepełnosprawnych i dzieci – 3 tys. UAH (ok. 256 PLN); dla pozostałych osób – 2 tys. UAH (ok. 171 PLN). Niemniej jednak władze Ukrainy przedłużały już kilkakrotnie okres wypłacania ww. zasiłków w niezmienionej postaci dla osób, które były już ich beneficjentami przez 6 miesięcy, jak i dla nowych wnioskodawców. Ostatni raz rząd przedłużył wypłaty tego zasiłku dla osób wewnątrznie przesiedlonych o kolejne 6 miesięcy od marca 2025 r. W związku z tym wszyscy, którzy już otrzymywali tę pomoc, będą mieli automatyczne przedłużenie wypłat, nie muszą składać dodatkowych wniosków. Decyzja ta jest częścią programu „Zimowe wsparcie”, którego celem jest pomoc ukraińskim rodzinom w okresie zimowym.^{[67] [68]}

Jak wynika z dostępnych źródeł, od 20 maja 2022 r. do ww. świadczeń zostali uprawnieni tylko ci IDPsi, których domy/miejsca zamieszkania zostały zniszczone i nie nadają się one do zamieszkania z powodu ataków rosyjskich oraz osoby wysiedlone z Krymu i obszarów, na których prowadzono działania wojenne lub które są okupowane. Wymagano od nich posiadania dokumentu potwierdzającego te zniszczenia, (musieli jeszcze zgłosić ten fakt w specjalnej aplikacji mobilnej przed 20.05.2022 r., itd.) Z kolei w przypadku osób, których majątek nie został zniszczony, ale zdecydowały się one opuścić obszary działań zbrojnych lub tereny okupowane, przy przyznawaniu tego wsparcia uwzględnia się wykazy zagrożonych miejscowości zatwierdzone przez dawne Ministerstwo ds. Reintegracji Tymczasowo Okupowanych Terytoriów Ukrainy. Do pomocy kwalifikują się tylko osoby, które były zameldowane w miejscowościach z tej listy. Wykaz jest na bieżąco aktualizowany przez ww. ministerstwo.^[69]

Należy zauważyć, że od 1 września 2023 r., ww. świadczenia zostały odebrane IDPsom, którzy:

- zakupili pojazd młodszy niż pięcioletni (z wyjątkiem samochodów zakupionych przez wolontariuszy i przekazanych na potrzeby obronności państwa);
- zakupili działkę lub mieszkanie czy dom o wartości ponad 100 tys. UAH. Nie dotyczy to nieruchomości przekazanych przez państwo lub władze lokalne;
- posiadają na koncie bankowym ponad 100 tys. UAH; waluty obce lub metale szlachetne o łącznej wartości ponad 100 tys. UAH;

⁶⁷ National Social Service of Ukraine (NSSU), Допомога на проживання для ВПО у 2025 році, 14.01.2025, <https://nssu.gov.ua/news/dopomoha-na-prozhyvannia-dlia-vpo-u-2025-rotsi>

⁶⁸ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщенням особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>

⁶⁹ Instytut Europy Środkowej, Polityka władz Ukrainy wobec osób wewnątrznie przesiedlonych po inwazji Federacji Rosyjskiej, 3.10.2023, <https://ies.lublin.pl/komentarze/polityka-wladz-ukrainy-wobec-osob-wewnetrnie-przesiedlonych-po-inwazji-federacji-rosyjskiej/>

- posiadają własne nieruchomości położone na terytoriach, które nie były dotknięte działaniami zbrojnymi lub nie są okupowane, a powierzchnia takiej nieruchomości przekracza 13,65 metra kwadratowego na członka rodziny;
- wyjechali poza terytorium państwa na okres dłuższy niż 30 dni bez ważnych powodów takiego wyjazdu. Za istotne powody można uznać delegację służbową, staż, leczenie lub rehabilitację, opiekę nad chorym dzieckiem;
- wypłaty będą też wstrzymane dla osób przebywającym w zakładach karnych i skazanych za kolaborację.^[70]

Wg ukraińskiego Ministerstwa Polityki Socjalnej, tylko 40% (dane ze stycznia 2024 r.) osób wewnątrznie przesiedlonych w wieku produkcyjnym było zatrudnionych. Aby zachęcić czy zobligować ich do szukania pracy, ministerstwo postanowiło ograniczyć kategorie osób mogących otrzymywać od państwa zasiłki socjalne dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.^[71] Na mocy tych zmian z 1 marca 2024 r., zasiłki będą czy są przyznawane i wypłacane tylko grupom wrażliwym wśród osób wewnątrznie przesiedlonych czyli tym, którzy nie mogą pracować, osobom starszym, osobom z niepełnosprawnościami i osieroconym dzieciom.^{[72][73]} Niemniej jednak jak wynika z informacji Ministerstwa Polityki Socjalnej, Rodziny i Jedności Ukrainy, do wspomnianych grup wrażliwych, które mają nadal prawo do „zasiłków socjalnych dla osób w trudnej sytuacji życiowej”, należą generalnie (wszystkie) osoby wewnątrznie przesiedlone, z tym, że są one zaliczane do grup społecznych, które mają prawo do zasiłków w następującym zakresie: informowania, doradztwa, udzielania schronienia, reprezentowania interesów, tłumaczenia na język migowy, a także usług socjalnych świadczonych w sytuacjach kryzysowych.^[74]

Ponadto państwo zachęca pracodawców do zatrudniania przesiedleńców, gdyż wypłaca im miesięcznie 8 tys. UAH (ok. 800 PLN) za zatrudnienie osoby wewnątrznie przesiedlonej przez pierwsze 3 miesiące, a za zatrudnienie IDPsów z niepełnosprawnością przez 6 miesięcy.^[75]

Lokalne centra proponują również kursy przekwalifikowania się przesiedleńców, mogą również przyznać im grant na uruchomienie swojego biznesu, itd.^[76]

Władze lokalne we współpracy z organizacjami pozarządowymi starają się integrować przesiedleńców. Dzieci przesiedleńców mogą liczyć na bezpłatne obiady w szkołach oraz wypoczynek na obozach letnich (podobnie jak dzieci uczestników

⁷⁰ Instytut Europy Środkowej, Polityka władz Ukrainy wobec osób wewnątrznie przesiedlonych po inwazji Federacji Rosyjskiej, 3.10.2023, <https://ies.lublin.pl/komentarze/polityka-wladz-ukrainy-wobec-osob-wewnetrznie-przesiedlonych-po-inwazji-federacji-rosyjskiej/>

⁷¹ KyivIndependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>

⁷² Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁷³ Ipsnews.net, U.S. Passes on UN Ukraine Resolution amid the Humanitarian Crisis, 27.02.2025, <https://www.ipsnews.net/2025/02/u-s-passes-un-ukraine-resolution-amid-humanitarian-crisis/>

⁷⁴ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщенням особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>

⁷⁵ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁷⁶ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

działań wojennych, dzieci z rodzin o niskich dochodach).^[77] Np. w 2024 r. dzieci z rodzin zarejestrowanych jako IDP i otrzymujących zasiłek na utrzymanie miały prawo do finansowanego przez państwo wypoczynku letniego w międzynarodowym obozie „Artek”, (który od czasu wojny i aneksji Krymu znajduje się w Karpatach).^[78]

Zdarza się, że przesiedleni byli mieszkańcy okupowanych obecnie miast tworzą w innych regionach swoje grupy miejskie, otwierają kawiarnie czy kluby (np. w bibliotekach czy muzeach), żeby spotykać się i pomagać sobie nawzajem.^[79] Np. w Odessie działa tzw. Centrum Usług Społeczno-Integracyjnych i Pomocy Ocalonym, które udziela pomocy socjalno-psychologicznej osobom wewnątrznie przesiedlonym, osobom poszkodowanym w wyniku działań wojennych i konfliktów zbrojnych, a także tym które doświadczyły w ich trakcie przemocy, w tym seksualnej. Jest to punkt, gdzie osoby ewakuowane i przesiedlone mogą otrzymać kompleksową pomoc.^[80]

W niektórych obwodach są tworzone Rady Osób Czasowo Przesiedlonych (tzw. WPO). Do kwietnia 2024 r. powstało ponad 750 takich Rad. W ich skład oprócz przedstawicieli władz, organizacji pozarządowych, wchodzi również osoby przesiedlone (tworzą połowę składu). Uczestnictwo w Radach pozwala przesiedleńcom na udział w procesach decyzyjnych w ich nowych społecznościach lokalnych.^[81]

Z kolei Mikołajów (ob. mikołajowski) stał się, wg wiceminister polityki socjalnej Tetiany Kirijenko, przykładem skutecznego świadczenia usług edukacyjnych dla osób starszych. W ramach terytorialnych ośrodków pomocy społecznej i centrów świadczenia usług socjalnych powstały tam Uniwersytety Trzeciego Wieku (dla seniorów). W 20 lokalnych gminach uczy się na nich 829 osób. Ich program nauczania obejmuje różne dziedziny, takie jak: prawo, technologie cyfrowe, arteterapię i kino terapię, turystykę edukacyjną i rękodzieło. W ten sposób lokalne organizacje starają się też wspierać i integrować osoby wewnątrznie przesiedlone.^[82]

Wiadomo również, że od 2025 r. prowadzony jest przez władze ukraińskie pilotażowy projekt dotowania przez państwo placówek medycznych, które zapewnią długoterminową opiekę pielęgniarską osobom wewnątrznie przesiedlonym (chodzi głównie o osoby starsze i z niepełnosprawnościami). Listę tych placówek można znaleźć na stronach Ministerstwa Pomocy Socjalnej, Rodziny i Jedności Ukrainy.^[83]

Ponadto, wg władz Ukrainy, ważnym elementem wsparcia IDPów jest opieka, jaką powinny dalej sprawować nad swoimi mieszkańcami czy członkami społeczności relokowane z terenów okupowanych gminy, tak jak ma to miejsce w przypadku

⁷⁷ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁷⁸ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщеним особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>

⁷⁹ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁸⁰ Ministerstwo Polityki Socjalnej, Громади повинні пропонувати власні рішення та впроваджувати державні програми для підтримки ВПО – Тетяна Кірієнко, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/hromady-povynni-proponuvaty-vlasni-rishennya-ta-vprovadzhuvaty-derzhavni-prohramy-dlya-pidtrymky-vpo-tetyana-kiriyenko>

⁸¹ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁸² Ministerstwo Polityki Socjalnej, Механізми підтримки та інтеграції ВПО: Тетяна Кірієнко відвідала Миколаївщину, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/mechanizmy-pidtrymky-ta-intehratsiyi-vpo-tetyana-kiriyenko-vidvidala-mykolayivshchynu>

⁸³ Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщеним особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>

relokowanej z Donbasu na tereny pod kontrolą Kijowa – Obwodowej Rady Ługańskiej. Gmina ta prowadzi schronisko dla IDPsów według nowego modelu, w którym nie wykorzystuje się środków państwowych na opłacanie zakwaterowania osób przesiedlonych, a jednocześnie zapewnia się im szeroki zakres usług medycznych, społecznych i humanitarnych. Obecnie w tym schronisku mieszka 375 osób przesiedlonych, które same obsługują swoje miejsce zamieszkania, np. prowadzą piekarnię, punkt krawiecki oraz Centrum Usług Administracyjnych.^[84]

POMOC HUMANITARNA

Wg danych ONZ, liczba osób potrzebujących pomocy humanitarnej w Ukrainie spadła o 13% w 2025 r., tj. z 14,6 mln do 12,7 mln, dzięki polepszeniu się warunków, tj. głównie większej pomocy humanitarnej i dostępu do lepszych warunków socjalno-ekonomicznych w Kijowie, obwodzie kijowskim i lwowskim. Wyjątkiem są centralne obwody: kirowohradzki, połtawski i czerkaski, gdzie wzrosła liczba osób potrzebujących pomocy humanitarnej o 30%.^[85]

Wg agend ONZ obecnych na Ukrainie, przedłużająca się sytuacja, w której uchodźcy wewnątrzni pozostają przesiedleni, powoduje pogorszenie ich sytuacji ekonomicznej. Wielu z nich po przesiedleniu się straciło pracę czy źródła dochodu. Im dłużej są przesiedleńcami tym bardziej tracą swoje oszczędności i muszą walczyć z rosnącymi kosztami utrzymania, tj. z ww. opłatami za wynajem i usługi. To z kolei powoduje kopiowanie czy utrwalanie się tzw. negatywnych wzorców jak życie poniżej podstawowych standardów i wyprzedaż swojego majątku, wszystkich posiadanych aktywów.^[86]

W opinii agend ONZ, w 2025 r. ok. 6,9 mln mieszkańców Ukrainy potrzebowało schronienia/miejsca zamieszkania i pomocy humanitarnej, (poza żywnością), wśród których 5,2 mln stanowią osoby nieprzesiedlone, ale dotknięte wojną i mieszkające na terenach przyfrontowych w regionach wschodnich Ukrainy oraz 1,7 mln osób wewnątrznie przesiedlonych.^[87]

NAPOTYKANE PROBLEMY

Według organizacji międzynarodowych, osoby wewnątrznie przesiedlone były ekonomicznie marginalizowane, przede wszystkim z powodu braku krajowej strategii integracyjnej oraz z powodu niewystarczających środków finansowych i pomocowych dla nich. Tak duże fale uchodźców w poszczególnych regionach wywierają dużą presję i stwarzają trudności z dostępem do usług państwowych, dóbr i miejsc osiedlenia się, a także zatrudnienia oraz możliwości uzyskania pomocy socjalnej i humanitarnej, dodatkowo powodując napięcia między różnymi grupami

⁸⁴ Ministerstwo Polityki Socjalnej, Кожна релокована громада повинна продовжувати опікуватися своїми людьми – Тетяна Кірієнко, 15.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/kozhna-relokovana-hromada-povynna-prodovzhuvaty-opikuvatysya-svoyimy-lyudmy-tetyana-kiriyenko>

⁸⁵ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

⁸⁶ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

⁸⁷ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

ludności.^[88] Ponadto intensywne działania wojenne w ob. chersońskim i donieckim od wiosny/lata 2025 r. doprowadziły do ograniczenia transportu humanitarnego, a tym samym możliwości dostarczania pomocy humanitarnej w tych częściach kraju. W niektórych miastach przyfrontowych lub znajdujących się na linii frontu doszło do zamknięcia wielu placówek medycznych i innych niezbędnych usług, co również doprowadziło do wzrostu fali przesiedleń. Wspomniane działania wojenne utrudniły dostęp do tego typu usług osobom wewnątrznie przesiedlonym oraz zakłócały przebieg edukacji w całym kraju.^[89]

Jak wynika z informacji agend ONZ w Ukrainie (OHCHR) z 2025 r., głównym wyzwaniem zgłaszanym przez organizacje pozarządowe przeprowadzające ewakuację osób starszych i osób z niepełnosprawnościami z obszarów znajdujących się na linii frontu, jest brak obiektów i wyspecjalizowanego personelu w ośrodkach tranzytowych, które mogłyby zapewnić tym osobom niezbędne wsparcie. I tak np. dla osób z niepełnosprawnościami, które są ewakuowane z ob. donieckiego istnieje tylko jedno prywatne centrum tranzytowe (z wyspecjalizowanym personelem i odpowiednią infrastrukturą) w ob. dnipro-pietrowskim. Jest ono finansowane głównie przez organizacje pozarządowe. Niektóre regiony, przez które przewożone są osoby ewakuowane, np. ob. chersoński, mikołajowski i odeski, nie posiadają takich wyspecjalizowanych ośrodków tranzytowych. Państwowe ośrodki długoterminowego zakwaterowania, takie jak miejsca zbiorowego zakwaterowania i domy noclegowe, również często nie posiadają dostępnych tego typu warunków. Około 70% ośrodków/miejsc zbiorowego zakwaterowania na Ukrainie nie dysponuje dostępnymi obiektami, takimi jak schrony przeciwbombowe, łazienki i toalety. Jednocześnie prywatne mieszkania w miastach przyjmujących ewakuowanych pozostają nieosiągalne, zwłaszcza dla osób starszych o niskich emeryturach. Na przykład w ośrodku tranzytowym w ob. dnipro-pietrowskim osoby ewakuowane z niepełnosprawnościami przebywały tam średnio przez dwa miesiące, ponieważ musiały czekać, aż pracownicy organizacji pozarządowych znajdą dla nich odpowiednie, długoterminowe zakwaterowanie i/lub rozwiążą problemy z dokumentacją. Ponadto osoby z niepełnosprawnościami i osoby starsze są bardziej narażone na umieszczenie w instytucjach, w których nie są w stanie korzystać z prawa do samodzielnego życia i zintegrować się z lokalną społecznością.^[90]

Wg organizacji pozarządowych, zdarzają się przypadki dyskryminacji IDPsów w czasie poszukiwania możliwości zatrudnienia. Uchodźcy spotykają się też z trudnościami w dostępie do pomocy medycznej i przy ubieganiu się o różne dokumenty.^[91]

Działacze społeczności romskiej skarżyli się, że niektórzy Romowie nie byli w stanie opuścić terenów zamieszkania, gdzie toczył się czy nadal trwa konflikt, podczas gdy inni nie mieli innego wyboru i musieli opuścić swoje domy. Również brak

⁸⁸ US Department of State USDOS, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/ukraine/>

⁸⁹ Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR, Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 June – 30 November 2025, <https://ukraine.ohchr.org/en/Report-on-the-Human-Rights-Situation-in-Ukraine-1-June-30-November-2025>

⁹⁰ Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR, Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 December – 31 May 2025, https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2025-07/2025-06-30%20OHCHR%2042nd%20periodic%20report%20on%20Ukraine_2.pdf

⁹¹ US Department of State USDOS, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/ukraine/>

dokumentów tożsamości często powoduje, że Romowie mają trudności w dostępie do pomocy humanitarnej i innych usług państwowych w sytuacji przesiedlenia.^[92]

STOSOWANIE ŚRODKÓW PRAWNYCH, ADMINISTRACYJNYCH, POLICYJNYCH LUB SĄDOWYCH. DYSKRYMINUJĄCE KARANIE

W ogólnie dostępnych źródłach informacji nie stwierdzono przypadków stosowania środków prawnych, administracyjnych lub sądowych wobec osób wewnątrznie przesiedlonych.

PRZYPADKI PSYCHICZNEJ I FIZYCZNEJ PRZEMOCY

Osoby wewnątrznie przesiedlone, tak jak i pozostali mieszkańcy Ukrainy są narażone na przypadki przemocy fizycznej i psychicznej, przede wszystkim w ukraińskich regionach okupowanych przez Rosję od 2014 r.^[93]

Z dostępnych źródeł wynika, że na terenach Ukrainy, okupowanych przez Rosję, pozostaje od 3 do 5 mln osób, w tym 1,6 miliona dzieci i nie wszyscy z nich mają możliwość wyjazdu. Większość z nich mieszka w prawie codziennie ostrzeliwanych miejscowościach przyfrontowych lub/i w „martwych miastach”. Czasem docierają do nich z pomocą wolontariusze, narażając się na niebezpieczeństwo. Wielu z nich odmawia wyjazdu czy ewakuacji, kiedy nadarza się okazja czy możliwość.^{[94] [95]}

OCHRONA PAŃSTWA

SĄDOWNICTWO

W ogólnie dostępnych źródłach, w dniach wyszukiwania, nie było tego typu informacji nt. osób wewnątrznie przesiedlonych.

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI OBRONY PRAW CZŁOWIEKA

Osoby wewnątrznie przesiedlone otrzymują pomoc finansową od dużych organizacji międzynarodowych obecnych na Ukrainie jak UNICEF, UNHCR, IOM, Międzynarodowy

⁹² US Department of State USDOS, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/ukraine/>

⁹³ US Department of State USDOS, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/ukraine/>

⁹⁴ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁹⁵ Zmina.ua, Statement to URC2025: we demand that the needs of Ukrainians, 1.07.2025, <https://zmina.ua/en/statements-en/unlocking-the-recovery-potential-through-guaranteeing-rights-and-inclusion-of-ukrainians-in-temporarily-occupied-territories/>

Komitet Czerwonego Krzyża i wiele innych, ale wsparcie to było czy jest zazwyczaj krótkoterminowe, tj. jest wypłacane przez 3 miesiące, potem jest przerwa i ponownie może być przywrócone, w zależności od środków i donorów. ^[96]

MOBILNOŚĆ SPOŁECZNA GRUPY SPOŁECZNEJ

FALE PRZESIEDLEŃ I EWAKUACJI

Ewakuacje z terenów bezpośrednio zagrożonych działaniami wojennymi są prowadzone przez regionalne administracje wojskowe (utworzone po 24.02.2022 r. na bazie dotychczasowych regionalnych administracji cywilnych^[97]) we współpracy z organami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami, co ma zapewniać koordynację transportu (scentralizowanego konwoju autobusów i podstawianych pociągów). ^[98]

Ewakuacje koordynowane przez państwo składają się zazwyczaj z 2 etapów/faz. (informacje z maja 2024 r.) W pierwszej fazie ewakuacji z miejsc zamieszkania przesiedleńcy są umieszczani przez wolontariuszy w miejscach tzw. czasowego pobytu, gdzie otrzymują pierwszą pomoc, a następnie muszą je opuścić. Potem mogą czy powinni osiedlić się w innym miejscu, np. w byłym akademiku, hotelu. ^[99]

Ewakuowane osoby są przewożone do bezpieczniejszych regionów w całej Ukrainie, tam gdzie są jeszcze miejsca (lub możliwy jest transport w danej chwili). Wiadomo również, że kilka Punktów/Miejsc Zbiorowego Zamieszkania (zarządzanych przez lokalne administracje) odmówiło przyjęcia nowo przybyłych przesiedleńców (w ostatnim kwartale 2024 r.) głównie z powodu braku miejsc lub przystosowań do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami. ^[100]

Z drugiej strony, wiadomo że w sytuacji nagłej/zagrożenia (Emergency) kierownicy Punktów Zbiorowego Zamieszkania (głównie w obwodzie dniepropietrowskim i połtawskim) byli np. w stanie zapewnić 4 465 dodatkowych miejsc do zamieszkania dla przesiedleńców na krótki okres czasu (do tygodnia). ^[101]

Wyjazdy z kraju i przesiedlenia wewnątrz Ukrainy odbywają się falami w zależności od działań wojennych w danym regionie lub miejscowości. Według danych IOM (na podstawie badania przeprowadzonego w dniach 9–16 marca 2022 r.), 48% przesiedleńców w Ukrainie opuściło miejsce zamieszkania po rozpoczęciu aktywnej fazy wojny przez FR (24.02.2022 r.), 45% – gdy wojna dosięgnęła terenów

⁹⁶ Oko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>

⁹⁷ Supreme Council of Ukraine (Verkhovna Rada Ukrainy). Legislation of Ukraine (Верховна Рада України. Законодавство України), Указ Президента України „Про утворення військових адміністрацій”, Документ чинний, редакція прийняття від 24.02.2022, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022#Text>

⁹⁸ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

⁹⁹ Spotkanie z przedstawicielem administracji z obwodu charkowskiego Ukrainy, 14.05.2024,

¹⁰⁰ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹⁰¹ CCCM Cluster, UN Refugee Agency UNHCR, REACH, Ukraine Collective Site Monitoring Round 15, November-December 2024, 25.02.2025, <https://www.cccmcluster.org/resources/ukraine-collective-site-monitoring-round-15-eng>

zamieszkanych przez nich, a 5% opuściło domy jeszcze przed rozpoczęciem konfliktu.^[102]

Pierwsza większa fala przesiedleń, głównie z Charkowa, Kijowa, Odessy, a potem Irpina i Czernichowa zaczęła się w marcu 2022 r. Od 1 do 20 marca Kolej Ukraińskie ewakuowały specjalnymi pociągami ewakuacyjnymi 2,77 mln osób. Wówczas najwięcej osób wyjeżdżało na zachód Ukrainy, do obwodów lwowskiego i stamtąd zagranicę, do Polski i Niemiec lub dalej. Część z nich pozostała we Lwowie. Lwów miał wówczas przyjąć ponad 200 tys. uchodźców z różnych regionów kraju. Generalnie na zachodzie kraju miało się osiedlić wtedy już ponad 2,5 mln uchodźców wewnętrznych, co nie zgadza się z oficjalnymi danymi lokalnej administracji. Różnica może wynikać z faktu, że nie wszyscy przybysze rejestrowali się jako IDPsi. Decydowali się na nią jeśli potrzebowali pomocy w osiedleniu się, itd.^[103]

Według UNHCR, w połowie marca 2022 r. granice międzynarodowe przekroczyło 5 mln Ukraińców. Inne dane mówią o 3,6 mln osób, które wyjechały zagranicę kraju w pierwszym miesiącu wojny.^[104]

Z kolei z szacunków IOM wynika, że w pierwszym miesiącu wojny 6,48 mln mieszkańców Ukrainy stało się przesiedleńcami wewnętrznymi (przemieściło się wewnątrz kraju), wśród których był znaczący udział grup wrażliwych. Niektórzy z nich opuszczali swoje domy/miejsca zamieszkania, które znalazły się wówczas w strefie działań wojennych, po raz drugi, tj. od czasu kiedy po raz pierwszy przemieścili się do nich po rozpoczęciu konfliktu w 2014 r. W 2021 r. najwięcej IDPsów mieszkało w ob. donieckim (512 tys. osób), ługańskim (282 tys.), kijowskim (163 tys.) i charkowskim (136 tys.), i głównie w takich miastach jak Siewierodoneck, Mariupol, Izjum, Bucza i Irpin).^[105]

Od początku kwietnia 2022 r. zauważalny był spadek przesiedleń/ewakuacji z Kijowa, Charkowa, Odessy. Ogólnie rzecz biorąc, pociągi ewakuacyjne przewoziły ludzi głównie z miejsc najbardziej natężonych działań wojennych na południu i wschodzie Ukrainy. Mieszkańcy Kijowa (gdzie stało się względnie bezpiecznie), a nawet Charkowa, mimo, że nadal istniało tam poważne zagrożenie, zaczęli powoli wracać do swoich domów. Wówczas, wg badań IOM z kwietnia 2022 r., w Ukrainie było 7,7 mln przesiedleńców wewnętrznych, najwięcej na zachodzie i w centrum kraju. Wzrosła również w tym czasie liczba ewakuacji i przesiedleń na wschodzie kraju (w obrębie obwodów).^[106] Niemniej jednak liczba przesiedleń wewnętrznych zaczęła spadać od września 2022 r. Wg danych z kwietnia 2024 r. w Ukrainie zanotowano 3,5 mln osób wewnętrznie przesiedlonych, a 4,7 mln uchodźców miało powrócić do swoich miejsc zamieszkania z innych regionów kraju (najwięcej z zachodniej Ukrainy)

¹⁰² UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

¹⁰³ UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

¹⁰⁴ UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

¹⁰⁵ UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

¹⁰⁶ UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>

oraz z zagranicy. 2/3 osób, które powróciły z przesiedlenia do swoich stałych poprzednich miejsc zamieszkania – uczyniło to w 2023 r. lub jeszcze wcześniej.^[107]

Prowadzone działania wojenne i przesuwanie się linii frontu powodują konieczność kolejnych ewakuacji. Czasem organizacje humanitarne wspierające znacząco służby w ewakuacji nie są w stanie nadążyć za przesiedleniami spontanicznymi, i informować przesiedleńców, o możliwości bezpiecznej ewakuacji i usługach dostępnych w miejscach gdzie możliwa jest w danym momencie relokacja, szczególnie na ten brak informacji i izolację narażone są osoby starsze i z niepełnosprawnościami, które mają ograniczone możliwości przemieszczania się.^[108]

Jedną z większych ewakuacji ludności dotkniętej działaniami wojennymi w 2024 r. była prowadzona przez władze ukraińskie od 16 maja do 31 października 2024 r. i dotyczyła mieszkańców obwodów donieckiego, charkowskiego, chersońskiego, sumskiego i zaporoskiego. Służby ewakuowały wówczas łącznie 163 tys. osób.^[109]

W ciągu ostatnich 3 miesięcy 2024 r., głównie z powodu kolejnej eskalacji konfliktu, ponad połowa uchodźców wewnętrznych przesiedliła się z lub w obrębie obwodu donieckiego (57%), następnie obwodu sumskiego (12%) i charkowskiego (10%). Ci uchodźcy, którzy przesiedlili się z ww. regionów, osiedlili się głównie w ob. dnipropietrowskim (25%), charkowskim (12%), kijowskim (12%) i w samym Kijowie (7%).^[110]

Władze ukraińskie tj. regionalne administracje wojskowe przeprowadziły obowiązkową ewakuację od listopada do grudnia 2024 r. w następujących regionach (ze strefy przyfrontowej):

- obwód charkowski – ewakuowanych zostało 10 miejscowości/osiedli
- obwód doniecki – 7 miejscowości
- obwód sumski – 190 miejscowości.^[111]

Większość tych osób zostało przesiedlonych (część ewakuowała się sama) do obwodu dnipropietrowskiego (6 520 osób), gdzie znajduje się najwięcej tzw. tranzytowych (na ogół na krótki okres czasu) punktów/miejsc zbiorowego zamieszkania, a także do ob. charkowskiego (1 079 osób), kirowohradzkiego (420 osób) i lwowskiego (376 osób).^[112]

¹⁰⁷ Socportal.info, Какие регионы Украины стали лучшими для интеграции переселенцев, 7.08.2024, <https://socportal.info/ru/news/v-kakikh-regionakh-ukrainy-pereselentcy-integriruiutsya-bolshe-vsego-interviu-s-mom/>

¹⁰⁸ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹⁰⁹ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹¹⁰ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 19, 01.2025, <https://reliefweb.int/report/ukraine/iom-ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-19-january-2025>

¹¹¹ CCCM Cluster, UN Refugee Agency UNHCR, REACH, Ukraine Collective Site Monitoring Round 15, November-December 2024, 25.02.2025, <https://www.cccmcluster.org/resources/ukraine-collective-site-monitoring-round-15-eng>

¹¹² CCCM Cluster, UN Refugee Agency UNHCR, REACH, Ukraine Collective Site Monitoring Round 15, November-December 2024, 25.02.2025, <https://www.cccmcluster.org/resources/ukraine-collective-site-monitoring-round-15-eng>

Cały czas też trwają przesiedlenia wewnętrzne ludności choć już nie na taką skalę, jak to miało miejsce w pierwszym roku po rozpoczęciu przez Rosję pełnoskalowej inwazji na Ukrainę tj. 24 lutego 2022 r.^[113]

Niemniej jednak wg Misji Monitorującej Prawa Człowieka w Ukrainie ONZ (UN HRMMU), w miesiącach czerwiec-lipiec 2025 r. odnotowano największą liczbę ofiar cywilnych w 2025 r. W lipcu 2025 r. liczba ta wzrosła o 22,5% w porównaniu z lipcem 2024 r. i był to nowy rekord jeśli chodzi o wielkość liczby ofiar cywilnych od kwietnia/maja 2022 r. Wraz z przesuwaniem się linii frontu i eskalacją przemocy, tysiące osób uciekło z obszarów wysokiego ryzyka w ob. donieckim, dniepropietrowskim, chersońskim i charkowskim. Na początku sierpnia 2025 r. uszkodzony został most prowadzący do dzielnicy Korabel (wyspa) w Chersoniu, powodując wysiedlenie ponad 2200 osób. Z kolei w okresie od 1 do 26 sierpnia 2025 r. z obwodu donieckiego ewakuowano około 42 tys. osób. Od czerwca do 10 sierpnia 2025 r. ponad 4 tys. osób uciekło z osad położonych na linii frontu w obwodzie dniepropietrowskim. W tym samym czasie punkty tranzytowe na terenach kontrolowanych przez władze ukraińskie borykały się z rosnącymi potrzebami. W sierpniu 2025 r. do punktu tranzytowego w Pawłohradzie przybywało średnio ponad 400 nowych osób dziennie, w porównaniu z nieco ponad 100 w lipcu 2025 r.^[114]

Średni okres przesiedlenia/bycia osobą wewnętrznym przesiedloną w Ukrainie wynosił (we wrześniu 2025 r.) 1095 dni czyli prawie 3 lata. Ponad 73% IDPsów pozostaje uchodźcami wewnętrznymi dłużej niż 2 lata^[115] i najwięcej ich mieszka w Kijowie (87%) oraz w zachodniej Ukrainie (82%), a także w obwodzie zaporoskim (85%) i odeskim (81%). W pozostałych regionach ich procent wahał się od 64 do 73%.^[116]

Z kolei liczba osób przesiedlonych, które były przesiedleńcami nie dłużej niż 3 miesiące, w okresie od 21.07 do 1.10.2025 r., wyniosła 153 tys. (4% wszystkich zanotowanych do 1.10.2025 r. IDPsów) Spośród nich 20% zostało przesiedlonych wielokrotnie w krótkim okresie czasu.^[117]

Ponad 1/3 tych ostatnich przesiedleń, (w tym kolejnych czy wielokrotnych) miała miejsce w ob. dniepropietrowskim i donieckim, a także w stolicy Kijowie i w ob. zaporoskim. W ich wyniku większość osób przybyła do ob. dniepropietrowskiego, stolicy Kijowa, ob. odeskiego, połtawskiego, kijowskiego i mikołajewskiego.^[118]

¹¹³ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 19, 01.2025, <https://reliefweb.int/report/ukraine/iom-ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-19-january-2025>

¹¹⁴ OCHA, Ukraine Situation Update – September 2025, aktualizacja z 1.10.2025, <https://www.unocha.org/attachments/c09ca389-612f-4bf6-a8d8-ba5aab9fee27/Situation-Update---SEPTEMBER-2025.pdf>

¹¹⁵ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹¹⁶ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹¹⁷ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹¹⁸ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

Jak na razie największe przepływy przesiedleńców wewnątrz jednego/tego samego obwodu zanotowano w obwodzie: charkowskim, zaporoskim, sumskim, dniepropietrowskim i mikołajewskim.^[119]

Centralne (poza Kijowem od początku 2025 r.) i zachodnie regiony Ukrainy zostały mniej dotknięte bezpośrednimi skutkami konfliktu niż regiony wschodnie i południowe oraz północne graniczące z Rosją, ale również zmagają się z nalotami dronów/atakami rakietowymi oraz z rosnącą presją przyjmowania przesiedleńców wewnętrznych i zapewnienia im ochrony, miejsc zamieszkania i dostępu do opieki zdrowotnej/psychiatrycznej.^{[120] [121][122]}

PODSUMOWANIE

Obecnie w Ukrainie, wg dostępnych danych, przebywa 3,6 mln osób wewnętrznie przesiedlonych. Nie wszystkie jednak osoby przesiedlone rejestrowały się jako IDPsi. Największe fale przesiedleń i ewakuacji miały miejsce w pierwszym roku wojny, tj. w marcu 2022 r. Od drugiej połowy 2022 r. i w 2023 r. zauważalny był powrót wielu przesiedleńców (w tym również uchodźców z zagranicy) do swoich regionów zamieszkania. Niemniej jednak cały czas dochodzi do wyjazdów i przesiedleń wewnętrznych ludności (głównie we wschodnich regionach), ale już nie na taką skalę jak we wspomnianym okresie. Ponadto wraz z przesuwaniem się linii frontu i eskalacją przemocy od lata 2025 r., zauważalne są co większe grupy osób uciekających z obszarów wysokiego ryzyka w ob. donieckim, dniepropietrowskim, chersońskim i charkowskim.

Najwięcej uchodźców wewnętrznych znajduje się obecnie w pobliżu linii frontu, w regionach graniczących z FR, w tym głównie w obwodzie dniepropietrowskim, charkowskim oraz w znajdującej się w centrum kraju stolicy Kijowie i w ob. kijowskim, a także w ob. odeskim, połtawskim i leżącym na zachodzie kraju ob. lwowskim.

Przesiedlenia mieszkańców terenów przyfrontowych, często w ramach zorganizowanych ewakuacji, koordynują i organizują w miarę dostępnych środków, lokalne władze/wojskowe administracje i organy samorządowe we współpracy z organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami.

W przypadku braku możliwości samodzielnego znalezienia miejsca zamieszkania i podstawowej pomocy, przesiedleńcy wewnętrzni mogą zwrócić się o wsparcie do ww. instytucji państwowych i organizacji pozarządowych. Mimo dużego przepływu osób, nadal istnieje pula miejsc wolnych czy dostępnych do zasiedlenia krótkoterminowego, jaką mogą zapewnić wybrane w danym czasie regiony Ukrainy. Osoby wewnętrznie przesiedlone zarejestrowane w lokalnych instytucjach, samorządach mogą ubiegać się (najczęściej po przedstawieniu swojej indywidualnej

¹¹⁹ International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>

¹²⁰ United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>

¹²¹ UN Refugee Agency (the) UNHCR, Ukraine emergency: Three years on, 2025 update, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/114594>

¹²² Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR, Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 June – 30 November 2025, <https://ukraine.ohchr.org/en/Report-on-the-Human-Rights-Situation-in-Ukraine-1-June-30-November-2025>

sytuacji) o świadczenia socjalne i inne dodatki, np. mieszkaniowe, dopłaty do wynajmu, usług, itd.

Jak wynika z ogólnie dostępnych informacji, części uchodźców wewnętrznych (czy wg jednego źródła, większości rodzin uchodźczych), udało się usamodzielnąć. Najlepsze ku temu warunki czy możliwości są obecnie w obwodzie lwowskim, kijowskim i samym Kijowie (mimo ogólnego pogorszenia sytuacji bezpieczeństwa w stolicy od lata 2025 r.), gdzie dostępna jest największa pomoc humanitarna i poprawiły się warunki socjalno-ekonomiczne.

Niemniej jednak duża część osób wewnętrznie przesiedlonych musi mierzyć się z brakiem wystarczających środków do życia, z utrudnionym dostępem do usług socjalnych i pomocy medycznej, z brakiem pracy, jak również z trudnymi warunkami zamieszkania i ogólnym brakiem miejsc do zamieszkania na dłuższy okres lub w przypadku osób starszych czy z niepełnosprawnościami z brakiem przystosowania infrastruktury mieszkaniowej do ich potrzeb oraz niewystarczającą liczbą specjalistów mogącym udzielić im odpowiedniego wsparcia.

W najgorszej sytuacji socjalnej są główne mieszkańcy miejsc/punktów zbiorowego zamieszkania i są oni niemal w całości, już z samego tego powodu, uważani za grupę wrażliwą. Ponadto większość z nich stanowią kobiety, często samotne i opiekujące się dziećmi, osoby starsze i z niepełnosprawnościami, jak i dzieci.

W opinii agend ONZ, w 2025 r. ok. 6,9 mln mieszkańców Ukrainy potrzebowało schronienia/miejsca zamieszkania i pomocy humanitarnej, (poza żywnością), wśród których 5,2 mln stanowiły/stanowią osoby nie przesiedlone, ale dotknięte wojną i mieszkające na terenach przyfrontowych w regionach wschodnich Ukrainy, a także 1,7 mln osób wewnętrznie przesiedlonych.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji poszczególnych grup społecznych może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 13 pkt. 1 i 3 oraz art. 14 pkt. 5. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

Projekt graficzny: Studio Inemadi, przygotowany w ramach projektu nr 2/1-2015/BK-FAMI „Zwiększenie zdolności pracowników DPU UDSC do zbierania, gromadzenia, analizy i rozpowszechniania informacji o krajach pochodzenia, 2017-2020”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w zakresie Programu Krajowego Funduszu Azylu, Migracji i Integracji – „Bezpieczna przystań”.

BIBLIOGRAFIA:

1. CCCM Cluster, UN Refugee Agency UNHCR, REACH, Ukraine Collective Site Monitoring Round 15, November-December 2024, 25.02.2025, <https://www.cccmcluster.org/resources/ukraine-collective-site-monitoring-round-15-eng>
2. Depaul.org.ua, Depaul Україна провели перше масштабне дослідження бездомності: 22% бездомних – вимушені переселенці, 2024, https://depaul.org.ua/news/homelessness_in_ukraine/
3. Help.gov.ua, ТАМ, ДЕ ВАС ЧЕКАЮТЬ, aktualizacja z 12.2025, <https://booking.help.gov.ua/>
4. Instytut Europy Środkowej, Polityka władz Ukrainy wobec osób wewnątrznie przesiedlonych po inwazji Federacji Rosyjskiej, 3.10.2023, <https://ies.lublin.pl/komentarze/polityka-wladz-ukrainy-wobec-osob-wewnetrnie-przesiedlonych-po-inwazji-federacji-rosyjskiej/>
5. International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 21, 10.2025, <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-21-october-2025>
6. International Organization for Migration, IOM, UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY, Round 19, 01.2025, <https://reliefweb.int/report/ukraine/iom-ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-19-january-2025>
7. Ipsnews.net, U.S. Passes on UN Ukraine Resolution amid the Humanitarian Crisis, 27.02.2025, <https://www.ipsnews.net/2025/02/u-s-passes-un-ukraine-resolution-amid-humanitarian-crisis/>
8. Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України DP IOC, Внутрішньо переміщені особи, 27.11.2025, <https://www.ioc.gov.ua/analytics/dashboard-vpo>
9. Kodeksy.com.ua, О государственной социальной помощи малообеспеченным семьям, 01.06.2000, https://kodeksy.com.ua/ka/o_gosudarstvennoj_socialnoj_pomoshhi_maloobespechennym_semjam/zp.htm
10. Kyivindependent.com, Thousands of Ukrainian IDPs are struggling to adapt amid housing, employment crises, 19.07.2024, <https://kyivindependent.com/what-happens-after-evacuation-ukraines-idps-struggle-to-adapt-amid-housing-employment-crises-2/>
11. Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщеним особам, 2025, <https://www.msp.gov.ua/otrymuvacham-soc-pidtrymky/vnutrishno-peremishchenym-osobam>
12. Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Внутрішньо переміщені особи, 2025, <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

13. Ministerstwo Polityki Socjalnej Ukrainy, Нормативна база, 2025,
<https://www.msp.gov.ua/content/normativna--baza.html>
14. Ministerstwo Polityki Socjalnej, Громади повинні пропонувати власні рішення та впроваджувати державні програми для підтримки ВПО – Тетяна Кірієнко, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/hromady-povynni-proponuvaty-vlasni-rishennya-ta-vprovadzhuvaty-derzhavni-prohramy-dlya-pidtrymky-vpo-tetyana-kiriyenko>
15. Ministerstwo Polityki Socjalnej, Житлові ваучери для внутрішньо переміщених осіб з TOT: 2 млн грн від держави на придбання нової домівки, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/zhytlovi-vauchery-dlya-vnutrishno-peremishchenykh-osib-z-tot:-2-mln-hrn-vid-derzhavy-na-prydbannya-novoyi-domivky>
16. Ministerstwo Polityki Socjalnej, Кожна релокована громада повинна продовжувати опікуватися своїми людьми – Тетяна Кірієнко, 15.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/kozhna-relokovana-hromada-povynna-prodovzhuvaty-opikuvatysya-svoyimy-lyudmy-tetyana-kiriyenko>
17. Ministerstwo Polityki Socjalnej, Механізми підтримки та інтеграції ВПО: Тетяна Кірієнко відвідала Миколаївщину, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/mekhanizmy-pidtrymky-ta-intehratsiyi-vpo:-tetyana-kiriyenko-vidvidala-mykolayivshchynu>
18. Ministerstwo Polityki Socjalnej, Соціальне містечко Хансена: під Києвом відкрилось нове житло для ВПО та постраждалих від російських воєнних злочинів, 1.12.2025, <https://www.msp.gov.ua/press-center/news/sotsialne-mistechko-khansena:-pid-kyevom-vidkrylos-nove-zhytlo-dlya-vpo-ta-postrazhdalykh-vid-rosiyskykh-voyennykh-zlochyniv>
19. Ministerstwo Rozwoju Społecznego i Regionalnego, Житлові ваучери для ВПО з тимчасово окупованих територій: все, що потрібно знати про програму, 28.11.2025, <https://mindev.gov.ua/news/zhytlovi-vauchery-dlia-vpo-z-tymchasovo-okupovanykh-terytorii-vse-shcho-potribno-znaty-pro-prohramu>
20. Ministerstwo Rozwoju Społecznego Ukrainy, Про Міністерство, 2025, <https://mindev.gov.ua/pro-nas/pro-ministerstvo>
21. National Social Service of Ukraine (NSSU), Допомога на проживання для ВПО у 2025 році, 14.01.2025, <https://nssu.gov.ua/news/dopomoha-na-prozhyvannia-dlia-vpo-u-2025-rotsi>
22. Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR, Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 June – 30 November 2025, <https://ukraine.ohchr.org/en/Report-on-the-Human-Rights-Situation-in-Ukraine-1-June-30-November-2025>
23. Office of the UN High Commissioner for Human Rights, OHCHR, Report on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 December – 31 May 2025, https://ukraine.ohchr.org/sites/default/files/2025-07/2025-06-30%20OHCHR%2042nd%20periodic%20report%20on%20Ukraine_2.pdf

24. Oiko.press, Połowa wszystkich uchodźców wojennych pozostała w Ukrainie. Co się z nimi dzieje? 2.01.2025, <https://oiko.press/polowa-uchodzcow-wojennych-w-ukrainie>
25. Pravda.com.ua, Створює затишок практично з нічого: як дівчина з Криму допомагає ВПО облаштувати старі будинки на Чернігівщині, 19.06.2024, <https://life.pravda.com.ua/society/stvoryuye-zatishok-praktichno-z-nichogo-yak-divchina-z-krimu-dopomagaye-vpo-oblashtuvati-stari-budinki-na-chnigivshchini-302180/>
26. Radio Svoboda, Замість дому – ліжко за шторкою. Як держава забезпечує переселенців житлом? 27.09.2025, <https://www.radiosvoboda.org/a/zhytlo-vpo-derzhava-problemy/33541413.html>
27. Socportal.info, Какие регионы Украины стали лучшими для интеграции переселенцев, 7.08.2024, <https://socportal.info/ru/news/v-kakikh-regionakh-ukrainy-pereselentsy-integriruiutsya-bolshe-vsego-interviu-s-mom/>
28. Socportal.info, От Запорожья до Львова: как работают Центры помощи спасенным, 30.04.2024, <https://socportal.info/ru/news/ot-zaporozhya-do-lvova-kak-rabotaiut-tcentry-pomoshchi-spasennym/>
29. Spotkanie z przedstawicielem administracji z obwodu charkowskiego Ukrainy, 14.05.2024,
30. Supreme Council of Ukraine (Verkhovna Rada Ukrainy). Legislation of Ukraine (Верховна Рада України. Законодавство України), Указ Президента України „Про утворення військових адміністрацій”, Документ чинний, редакція прийняття від 24.02.2022, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2022/Text>
31. Svoi.city, Житло для ВПО. Розповідаємо, де переселенці можуть знайти тимчасовий прихисток, 18.04.2024, <https://svoi.city/articles/355069/zhitlo-dlya-vpo-rozpovidayemo-de-pereselenci-mozhut-znajti-timchasovij-prihistok>
32. Telegraf.com.ua, Люди в черзі на житло: як літні та маломобільні переселенці залишаються без підтримки , 10.09.2025, <https://news.telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2025-09-10/5920328-lyudi-v-cherzi-na-zhitlo-yak-litni-ta-malomobilni-pereselentsi-zalishayutsya-bez-pidtrimki>
33. Tribun.com.ua, Україна представила Стратегію забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб до 2027 року, 30.08.2024, <https://tribun.com.ua/uk/113921-ukraina-predstavila-strategiju-zabezpechennja-zhitlom-vnutrishnjo-peremisshenix-osib-do-2027-roku>
34. Ukrinform.ua, У 2024 році допомогу на проживання отримували 1,2 млн внутрішньо переміщених осіб, загальний бюджет якої становив 38,5 млрд грн, 27.01.2025, <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3953171-na-pidtrimku-pereselenciv-torik-vidilili-385-milarda-zolnovic.html>
35. UN Refugee Agency (the) UNHCR, Ukraine emergency: Three years one, 2025 update, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/114594>

36. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, 16.01.2025, <https://humanitarianaction.info/article/ukraine-hnnp-2025>
37. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Humanitarian Needs and Response Plan Ukraine 2025, WITH RE-PRIORITIZATION APRIL 2025, <https://www.unocha.org/attachments/908df0ba-2eb4-4e05-8590-35b206630802/Ukraine%20HNP%202025%20Humanitarian%20Needs%20and%20Response%20Plan%20EN.pdf>
38. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (the), OCHA, Ukraine Situation Update – September 2025, aktualizacja z 1.10.2025, <https://www.unocha.org/attachments/c09ca389-612f-4bf6-a8d8-ba5aab9fee27/Situation-Update---SEPTEMBER-2025.pdf>
39. US Department of State USDOS, 2023 Country Report on Human Rights Practices: Ukraine, 23.04.2024, <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/ukraine/>
40. UWR.edu.pl, Wirtualny Most Wrocław-Lwów cz. 7, Przymusowa migracja wewnętrzna i zewnętrzna podczas wojny: wyzwania dla Ukrainy, 2022, <https://uwr.edu.pl/wirtualny-most-wroclaw-lwow-cz-7/>
41. Zakon.rada.gov.ua, Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, 5.03.2025, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18/Text>
42. Zmina.ua, Statement to URC2025: we demand that the needs of Ukrainians, 1.07.2025, <https://zmina.ua/en/statements-en/unlocking-the-recovery-potential-through-guaranteeing-rights-and-inclusion-of-ukrainians-in-temporarily-occupied-territories/>
43. Головне управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області (PFU), СУБСИДІЯ НА ОРЕНДУ ЖИТЛА ДЛЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ, 28.01.2025, <https://www.pfu.gov.ua/kr/431834-subsydiya-na-orendu-zhytla-dlya-vnutrishno-peremishhenyh-osib/>
44. Судебно-юридическая газета В Украине, Правительство переименовало Минсоцполитики и присоединило к нему Министерство нацединства, 21.07.2025, <https://sud.ua/ru/news/ukraine/336479-pravitelstvo-pereimenovalo-minsotspolitiki-i-prisoedinilo-k-nemu-ministerstvo-natsedinstva>